

Utbetalningsmyndigheten

Finansdepartementet

Informationsklass: [REDACTED]

Remissvar avseende promemorian Nya uppgifter för Utbetalningsmyndigheten och avveckling av Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen

Utbetalningsmyndigheten har för remiss fått promemorian ”Nya uppgifter för Utbetalningsmyndigheten och avveckling av Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen”.

1. Sammanfattning

Utbetalningsmyndigheten (UBM) instämmer i förslaget förutsatt vissa ändringar av det.

UBM anser även att vissa ändringar som inte ingår i promemorian borde göras i aktuella författningar.

2. Synpunkter på förslagen

Nedan lämnas myndighetens synpunkter på olika delar i promemorian samt vissa förslag från UBM som inte ingår i promemorian.

Synpunkter på förslagen i promemorian

Ändring av startdatum för ny uppgift

UBM har noterat att det i förslaget till 12 § i förordning om ändring av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-förordningen) har angetts att UBM åläggs att utföra uppgifter retroaktivt med start 2024. Eftersom KUT-förordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 anser UBM att en lämpligare skrivning är: *Senast den 1 oktober vart fjärde år, med start 2028, ska Utbetalningsmyndigheten, efter samråd med de myndigheter som utför omfattningsstudier enligt 6 §, för regeringen föreslå vilka enskilda ersättningar som ska omfattas av studierna.*

UBM:s redovisningar till regeringen

Av den föreslagna lydelsen i 10 § KUT-förordningen framgår att UBM ska för regeringen redovisa en samlad analys av i vilken utsträckning *de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system har minskat*. Som en del av den samlade analysen ska myndigheten också redovisa resultatet av attitydundersökningarna enligt 9 § 1.

Det UBM ska göra enligt denna paragraf skiljer sig mot det myndigheten ska göra i enlighet med den nuvarande lydelsen i 1 § KUT-förordningen där myndigheten ska stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. UBM ser dock positivt på att förslaget följer det ändrade riksdagsbundna målet. Emellertid bör en harmonisering av begreppen genomföras genom att genomgående använda definitionen för felaktiga utbetalningar som återfinns i UBM:s författningar. Detta så att inte otydligheter kring det UBM har att genomföra uppstår till följd av olika begrepp. UBM har även noterat att det myndigheten ska redovisa enligt den föreslagna lydelsen i 10 § skiljer sig från det myndigheten ska göra enligt den föreslagna lydelsen i 11 § KUT-förordningen. Enligt den sistnämnda paragrafen ska myndigheten senast den 15 september varje år för regeringen föreslå vilka åtgärder som bör vidtas i syfte att säkerställa *korrekta* utbetalningar från välfärdssystemen.

Ensningar bör således genomföras i KUT-förordningen så att olika definitioner inte kvarstår såsom *korrekta utbetalningar* från välfärdssystemet och *felaktiga utbetalningar* från välfärdssystemet. Se vidare om detta under rubriken *Harmonisera begreppet felaktiga utbetalningar*.

Förslag till ändringar som inte ingår i promemorian men som borde genomföras i aktuella författningar

Integrera merparten av KUT-förordningen i UBM:s instruktion

För att undvika dubbelstyrning av UBM:s verksamhet bedöms det behöva genomföras en integrering av KUT-förordningen i UBM:s myndighetsinstruktion.

UBM:s verksamhet regleras bland annat i förordning (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten (instruktionen). Av instruktionen framgår vilka uppgifter myndigheten är satt att genomföra. Enligt 1 § i instruktionen ska UBM förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. Vidare framgår det av instruktionens 3 § att UBM även ska bidra till kunskapsutvecklingen i den statliga förvaltningen och vid arbetslöshetskassorna genom att samla, analysera och förmedla kunskap och erfarenheter från sitt arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet.

I enlighet med 2 a § förordning (2016:1023) med instruktion för Ekonomistyrningsverket ska myndigheten ansvara för att samordna arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Ytterligare bestämmelser om ESV:s ansvar finns i den nu gällande KUT-förordningen.

Eftersom KUT-förordningen reglerar uppgifter som omfattas av UBM:s kärnuppdrag bedöms merparten av innehållet i KUT-förordningen lämpa sig bättre i instruktionen än i en egen förordning. En fortsatt uppdelning av uppgifterna i olika författningar riskerar att skapa en dubbelstyrning på området som i praktiken kommer bli svår för UBM att hantera. Förslaget är därmed att merparten av KUT-förordningen integreras i UBM:s instruktion.

Harmonisera begreppet felaktiga utbetalningar

För att undvika diskrepanser i styrningen av UBM:s verksamhet och för att skapa förutsättningar för omfattningsstudierna samt personuppgiftsbehandlingen bedöms det behöva genomföras ett antal ändringar av begrepp och definitioner i aktuella författningar.

I 1 § KUT-förordningen framgår att förordningen innehåller bestämmelser som syftar till att stärka arbetet med att säkerställa *korrekta* utbetalningar från välfärdssystemet. Enligt 2 § 1 st. KUT-förordningen avses med utbetalningar

från välfärdssystemet sådana ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa och avser en *enskild person*.

Vidare anges det enligt 2 § 2 st. KUT-förordningen att med felaktiga utbetalningar avses sådana utbetalningar från välfärdssystemen som sker trots att *villkoren* för att ta del av ersättningen inte är uppfyllda.

UBM ska förebygga, förhindra och upptäcka *felaktiga* utbetalningar från välfärdssystemet. I 1 kap. 2 § i lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (granskningslagen) återfinns den definition av en felaktig utbetalning som är tillämplig i UBM:s verksamhet. I paragrafen anges att med en felaktig utbetalning avses en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller för lågt belopp.

Av förarbetena till granskningslagen framgår att uttrycken ekonomisk förmån eller ekonomiskt stöd bör omfatta såväl bidrag, ersättningar, pensioner och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas fysiska personer som bidrag, stöd, ersättningar och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas företag eller andra juridiska personer (prop. 2022/23:34 s. 48f).

I KUT-förordningens 2 § framgår att förordningen endast gäller enskilda personer och därmed inte företag eller andra juridiska personer. KUT-förordningens definition av en felaktig utbetalning skiljer sig således åt mot den definition som UBM ska tillämpa enligt granskningslagen samt enligt instruktionen. Det torde vara mest effektivt att UBM, även efter 1 januari 2026, har att tillämpa samma definition avseende felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet och att denna definition, till alla delar, omfattar såväl enskilda som företag eller andra juridiska personer.

Oklarheter i definitioner kopplade till Migrationsverket

Migrationsverkets skyldigheter och bidrag kopplade till arbetet mot felaktiga utbetalningar behöver förtydligas eftersom de skiljer sig åt i de aktuella författningarna.

I lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (uppgiftsskyldighetslagen) regleras statliga myndigheters och andra aktörers uppgiftsskyldighet i förhållande till UBM. I lagen stadgas skyldigheten att lämna uppgifter som är av betydelse för UBM:s dataanalyser och urval.

Av 3 § uppgiftsskyldighetslagen framgår vilka aktörer som ska lämna uppgifter till UBM som rör beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd. Migrationsverket saknas i uppräkningslistan av myndigheter och arbetslöshetskassorna i paragrafen. I 6 § uppgiftsskyldighetslagen regleras emellertid en viss uppgiftsskyldighet för Migrationsverket. I enlighet med 3 kap. 4 § granskningslagen ska UBM dock underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt. UBM har även underrättelseskyldighet som följer av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet (se 3 kap. 8 § granskningslagen)

Migrationsverket infattas inte heller i den samverkan som regleras i 5 § i UBM:s instruktion. UBM har således inte till uppgift att samverka med Migrationsverket i syfte att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. Av 2 § KUT-förordningen framgår dock att Migrationsverket ersättningar ingår i definitionen av utbetalningar från välfärdssystemen. Konsekvensen av detta blir att UBM inte har möjlighet att inkludera Migrationsverkets utbetalningar när UBM ska identifiera och analysera sådana frågor som är systemövergripande och gemensamma för flera utbetalande myndigheter.

Det bör därför analyseras hur samverkan och uppgiftsskyldighet mellan UBM och Migrationsverket ska se ut från och med 2026.

Säkerställ att UBM har ändamålsenliga befogenheter att behandla personuppgifter

ESV saknar egna registerförfattningar som reglerar myndighetens personuppgiftsbehandling. Myndigheten grundar sin personuppgiftsbehandling på den rättsliga grunden allmänt intresse i enlighet med artikel 6.1 i dataskyddsförordningen.

UBM har emellertid två registerförfattningar som utöver dataskyddsförordningen och lagen (2018:218) med kompletterande

bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning reglerar myndighetens personuppgiftsbehandling. Dessa är lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten (personuppgiftslagen) samt förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten (personuppgiftsförordningen).

Av 1 kap. 6 § 2 personuppgiftslagen framgår att myndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. Syftet med behandlingen av personuppgifter vid såväl dataanalyser och urval som granskningar är således att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (prop 2022/23:34 s. 112).

Av förarbetena framgår vidare att uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga betalningar från välfärdssystemen omfattar även personuppgiftsbehandling som inte direkt härrör eller avser en felaktig utbetalning från välfärdssystemen (prop 2022/23:34 s. 119). UBM har således möjlighet att genomföra analyser utifrån data som myndigheten har tagit del av inom ramen för verksamheten och detta bör kunna användas inom de omfattningsstudier som regleras i KUT-förordningen. I förarbetena tydliggörs även detta där det anges att UBM kan inom ramen för uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar även genomföra personuppgiftsbehandling som anknyter till att stödja och följa arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar. (prop 2022/23:34 s. 126)

I 8 § personuppgiftsförordningen anges de kategorier av personuppgifter som UBM får behandla i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval. Bestämmelsen fyller tre dataskyddsrättsliga syften; att tydliggöra det rättsliga stödet som UBM har för de personuppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval, att skapa transparens och förutsebarhet gentemot de registrerade och tillförsäkra proportionalitet (jfr 3 kap. 2 § i personuppgiftslagen samt artikel 6.3 andra stycket i dataskyddsförordningen).

I 1 kap. 8 § personuppgiftslagen tydliggörs att UBM får behandla personuppgifter som behandlas enligt 6 § även för andra ändamål, under

förutsättning att uppgifterna behandlas på ett sätt som inte är oförenligt med de ändamål som uppgifterna samlades in för.

ESV behandlar olika personuppgifter inom ramen för de uppgifter som myndigheten har att utföra i enlighet med bland annat 8 § i den nuvarande KUT-förordningen. Eftersom att ändamålsbestämmelsen och finalitetsprincipen i de ovan nämnda författningarna inte med säkerhet möjliggör den personuppgiftsbehandling som blir aktuell när ESV:s uppgifter inordnas i UBM:s verksamhet, bör, med beaktande av den korta tidsperiod som föreligger till den 1 januari 2026, UBM:s personuppgiftsförordning ändras. Om UBM:s registerförfattningar inte möjliggör den kommande personuppgiftsbehandlingen föreligger det annars hinder för UBM att genomföra de uppgifter som myndigheten åläggs enligt KUT-förordningen.

Behov av ändring i UBM:s personuppgiftsförordning

Regelverket som nu föreslås i remitterad promemoria, tillsammans med myndighetens i övrigt gällande rätt, ger inte UBM möjlighet att använda den befintliga uppgiftssamlingen för dataanalys och urval som grund för att stödja de andra myndigheterna inom ramen för omfattningsstudierna. Detta då det framgår av 3 kap. 2 § 1 st. i personuppgiftslagen att personuppgifter som behandlas för att göra dataanalyser och urval inte får behandlas någon annanstans än i uppgiftssamlingen. Av paragrafens andra stycke tydliggörs dock att regeringen kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen.

Detta kommer påverka UBM:s möjligheter att utföra de uppgifter som myndigheten åläggs enligt 9 § i KUT-förordningen såsom att identifiera och analysera sådana frågor som är systemövergripande och gemensamma för flera utbetalande myndigheter, som exempelvis felaktiga utbetalningar till personer som är bosatta utomlands.

Då ett av syftena från regeringen bakom övergången av verksamheten är att UBM ska nyttja den kunskap och kompetens som har byggts upp genom kärnuppdraget för att effektivisera och ytterligare stärka arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet, bör regelverket i så fall ses över ytterligare. Regeringen bör således nyttja sin restkompetens för att ändra UBM:s personuppgiftsförordning så att den inte förhindrar de uppgifter som UBM ska genomföra enligt KUT-förordningen.

Myndigheten noterar även att det remitterade förslaget innebär att UBM inte kommer kunna bistå de andra myndigheterna i deras arbete med att genomföra omfattningsstudierna genom att använda UBM:s uppgiftssamling. Om det är regeringens ambition att UBM ska kunna bistå de andra myndigheterna med detta så behöver UBM:s personuppgiftsförordning ändras även avseende detta.

Beslut om detta remissvar har fattats av Utbetalningsmyndighetens generaldirektör Per Eleblad den 9 september 2025. Föredragande har varit verksjuristen Rebecka Troué på Avdelningen för Juridik. Närvarande vid beslutet har varit chefen för Ledningsstaben Therese Pelow, seniora rådgivaren Filip Kollén, chefen för Avdelningen för dataanalys och granskning Gabriella Bremberg och chefsjuristen Jimmy Everitt.